

**ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУЮВАННЯ БЛАНКЕТНИХ  
ДИСПОЗИЦІЙ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ,  
ІНТЕГРОВАНИХ У РОЗДІЛІ Х КК УКРАЇНИ**

Радикальні економічні, соціальні та політичні перетворення, які проводяться в Україні, з неминучістю визначили реформування всіх інститутів влади і правової системи. Йде процес формування нових об'єктів правового регулювання, що викликає інтенсифікацію правотворчої діяльності, її раціоналізацію і оновлення змісту різних галузей права. Проблема дієвості правових інститутів залежить від того, наскільки регульовані ними суспільні відносини в передбачених ситуаціях забезпечені засобами кримінально-правової охорони. Зазначені обставини зумовили необхідність перегляду окремих положень, що складаються в кримінальному законодавстві. Незважаючи на незліченні зміни і поправки, воно не завжди своєчасно і адекватно регулює процеси, що відбуваються в суспільстві і державі. Кримінальний кодекс України 2001 року (далі — КК України), що має безліч позитивних новел, проте містить ряд законотворчих помилок, прогалин, які створюють певні проблеми і ускладнюють застосування його норм. Зокрема, це відноситься до розділу десятого КК України «Злочини проти безпеки виробництва» [1].

Вітчизняна практика застосування кримінального законодавства про відповідальність за злочини проти безпеки виробництва дозволяє відзначити стабільно високий рівень протиправних діянь в цій сфері, а також певні труднощі при реалізації норм, що передбачають відповідальність за посягання на життя і здоров'я людини у процесі трудової діяльності. Підтвердженням цього є статистичні показники Генеральної прокуратури України [2], наведені у таблиці нижче.

Необхідно враховувати той факт, що все це відбувається на тлі стагнації економіки України, призупинення діяльності й розвитку промислових підприємств, закриття середнього та малого бізнесу, наростаючого безробіття тощо.

Очевидно, ефективність чинного КК України багато в чому залежить від того, наскільки чітко, з дотриманням вимог

| Внесення органами внутрішніх справ правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, рік | Обліковано кримінальних правопорушень | Кримінальні правопорушення, у яких особам вручено повідомлення про підозру | Кримінальні правопорушення, за якими провадження направлені до суду з обвинувальним актом | Кримінальні правопорушення, у яких провадження закрито | Кримінальні правопорушення, у яких на кінець звітного періоду рішення не прийнято |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| 2013                                                                                             | 1366                                  | 170                                                                        | 162                                                                                       | 1724                                                   | 1193                                                                              |
| 2014                                                                                             | 1081                                  | 129                                                                        | 114                                                                                       | 893                                                    | 961                                                                               |
| 2015                                                                                             | 1000                                  | 40                                                                         | 34                                                                                        | 726                                                    | 965                                                                               |
| Станом на вересень 2016                                                                          | 970                                   | 24                                                                         | 22                                                                                        | 384                                                    | 947                                                                               |

юридичної техніки конструюються кримінально-правові інститути, формулюються підстави кримінальної відповідальності, вимальовуються ознаки злочину, види і розміри покарань. У зв'язку з цим особливого значення набувають теоретико-методичні, практичні та дидактичні проблеми юридичної техніки в процесі конструювання кримінального закону в цілому і окремо взятої кримінально-правової норми зокрема.

В силу зазначених вище обставин законодавець при конструюванні складів кримінально караних діянь у сфері безпеки та гігієни праці зобов'язаний використовувати тільки ті прийоми законодавчої техніки, які здатні забезпечити стабільність і гнучкість кримінального закону, на той випадок, якщо змінам буде піддано регулятивне законодавство, що забезпечує регламентацію позитивних правовідносин. Таким прийомом є бланкетна диспозиція, яка для конкретизації окремих об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину звертає правозастосовувача до норм інших галузей законодавства.

Основною метою прийняття актів регулятивного законодавства є регламентація певного кола позитивних правовідносин, а також встановлення порядку здійснення певного виду діяльності в конкретній сфері, про що зазначається в самих цих актах. В силу специфіки законодавчої техніки окремі положення і терміни запозичуються з регулятивних галузей кримінальним законодавством для опису окремих ознак складу злочину. Од-

нак регулятивне законодавство має одну вельми характерну, але небажану властивість — нестабільність.

Так, в межах Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі — Угода про асоціацію), Україна взяла на себе зобов'язання поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС. Зокрема, «Україна поступово впроваджує звід Європейських стандартів (EN) як національні стандарти, зокрема гармонізовані європейські стандарти, добровільне застосування яких вважається таким, що відповідає вимогам законодавства, зазначеного у Додатку III до цієї угоди. Одночасно з таким впровадженням Україна скасовує конфліктні національні стандарти, зокрема, застосування міждержавних стандартів (GOST/ГОСТ), розроблених до 1992 року» [3, ст. 56]. А також, «Україна забезпечує поступове наближення до права, стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей, як зазначено у Додатку XL до цієї Угоди». У розділі «Здоров'я і безпека праці» Додатку XL до Угоди про асоціацію наведено 29 Директив Ради ЄС, відповідно до яких Україна зобов'язується реформувати своє законодавство в цій сфері у встановлені терміни [3, ст. 424].

Отже, кардинальна зміна в розвитку суспільних відносин породжує нові види протиправних діянь у сфері охорони праці. Встановлюючи кримінальну відповідальність за злочини проти безпеки виробництва, вітчизняний законодавець повинен використовувати «корисні» властивості бланкетної диспозиції, що дозволяють, по-перше, не захаращувати кримінальний закон положеннями регулятивного законодавства про охорону праці, що розкриває зміст деяких ознак складу злочину, а по-друге, не вносити зміни до редакції кримінального закону в тих випадках, коли змінам піддаються акти позитивного законодавства, і не посилювати тим самим і без того плачевну динаміку зростання числа поправок, внесених в КК України.

В той же час законодавець повинен забезпечити точність і визначеність юридичної форми законодавчої норми. Ця вимога передбачає максимальну деталізацію формулювань і виразів, які містяться в законі.

У висновку слід зазначити, що нехтування законодавцем будь-якими правилами законодавчої техніки здатне істотно знизити як якість, так і ефективність кримінально-правових норм.

### *Література*

1. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 15 листопада 2011 року) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. — Назва з екрана.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за період 2013 — вересень 2016 року: Генеральна прокуратура України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.gr.gov.ua/ua/stst2011.html?dir\\_id=110381&libid](http://www.gr.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid) — Назва з екрана.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011/paran2820#n2820](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820) — Назва з екрана.